

HAMIS KIINDULÁS, ROSSZ KIMENETTEL

Nehezen hihető, hogy az energiával kapcsolatos kormányzati intézmények, szakértők, ne ismernék az EU által rendszeresen közreadott lakossági villamosenergia- és földgáz árakat. A hivatalos EU statisztika szerint, a hazai árak az EU országok átlaga körül alakul, az országok rangsorában fejlettségi szintünknek többé-kevésbé megfelelő helyet foglalnak el, annak ellenére, hogy e szolgáltatásokat 27%-os, EU-ban legmagasabb áfa terheli. Adózási megfontolások miatt, az EU-ban az energia árak legalább 30-40%-kal magasabbak, mint az USA-ban.

Ennek ellenére, a kormányzati kommunikáció rendületlenül arról szól, hogy a külföldiek által uralt energia szektor irreálisan magas árai döntően az extra monopolprofit érvényesítésével kapcsolatos. Nehezen feloldható ellentmondás, hogy amennyiben a hazai árak többé-kevésbé belesimulnak az EU országok fogyasztói áraiba, akkor hogyan lehetséges irreálisan nagy extra profitot realizálni.

A kérdés valóságos megítéléséhez kissé részletesebben kell elemezni, az energia-szolgáltatások árait alakító külső és belső tényezőket. Fontos kiemelni, hogy napjainkban az energiahordozók árait hosszabb-rövidebb intervallumban a kőolaj világpiaci ára mozgatja. Miután a hazai energiagazdaság importkitettsége lényegében az EU átlagnak megfelelő, így az árak tekintetében ez a kiindulási alap jelentősebb eltéréseket az árakban nem okozhat.

Az egyes országok belső energiaköltségeit alakító meghatározó további tényező a dollár árfolyamának változása. Bár a válság után az euró árfolyama is gyengült, de a forint árfolyamának romlása, ennél és az EU-27-ek más valutáinál, jóval erőteljesebb volt. Ennek hatásaként az import energiahordozók belföldi költségei nálunk emelkedtek leginkább. A válság előtti években például a 150 Ft/\$ árfolyammal szemben, a mai belső energiaköltségek 217 Ft/\$ értékkel határozódnak meg. Ezzel, a hazai árak, akár az EU átlag fölé is emelkedhetnek.

A forint árfolyamának válság utáni gyengülését igen sok, nem csak gazdasági tényező befolyásolta, de a alapvetően és trendszerűen mégis gazdaságunk gyengülő nemzetközi versenyképességével függ össze. Az utóbbi időben megjelent nemzetközi versenyképesség alakulását bemutató vizsgálatok, az országok rangsorában, a magyar gazdaság 4-5 hellyel gyengébb besorolást kapott. Ezen túlmenően, az árfolyam alakulásában fontos szerepet játszik még eladósodottságunk mértéke, az érzékelhető befektetői bizalomvesztés vagy a pénzügyi sebezhetőségünk stb.

Miután az árfolyam meghatározó tényezői, egyrészt, a versenyképesség, másrészt, a szélesebben értelmezett gazdaságpolitika, így az energiaköltségek csökkentésének mással nem helyettesíthető követelménye, egyrészt, az ország versenyképességének jelentős és szisztematikus javítása, másrészt, az adottságokhoz és a valós lehetőségekhez igazított gazdasági fordulat. Nálunk önmagában nincs energiakérdés, csak a gazdasági problémák halmaza van. Importunkban az energiahordozók igen jelentős hányadot képviselnek, így a gazdaság gyenge és romló verseny- és exportképessége, a romló árfolyamon keresztül, az energia szektorban csúcsosodik ki. A lakossági költségekben igen tetemes arányt képviselő energiaköltségeket, politikai diktátumokkal látszólag és átmenetileg csökkenteni lehet ugyan, de gazdaságunk gyengeségéből és a folytatott gazdaságpolitikából eredő árfolyamromlást politikai akarattal érdemben nem lehet ellenkezőjére fordítani. Ráadásul a lakossági energiaárak mintegy 20%-os csökkentése, azt a hamis illúziót kelti, hogy a felhasznált energia valóban olcsóbb lett, így csökken a szélesebben értelmezett energiaraionalizáláshoz kapcsolódó ösztönzés.

Nehezíti a tisztánlátást, hogy a piaci forint árfolyam és a vásárlóerőn számított árfolyam között szakadék van, az eltérés az EU országok között talán a legnagyobb. A lakosságnak az alacsony és romló vásárlóképeségéhez képest, a piaci árfolyamon értékesített energiaszolgáltatás komoly teherként, a nemzetgazdaság és az importőr – akár állami, akár magáncég – számára azonban, a mindenkori piaci árfolyamon jelentkezik. Tartósan sem a szolgáltató vagy a nem lakossági szféra, sem az állam, a súlyos többletköltségeket nem fedezheti, így a lakossági árcsökkentés a szélesebb közvélemény egyetértésével találkozhat ugyan, és politikailag hasznosnak látszik, gazdaságilag azonban nem csak a súlyos társadalmi-, gazdasági problémát nem kezeli, hanem inkább tovább mélyíti azt.